

Revisionsutskottet

Regeringens årsberättelse 2021

Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för år 2021

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2021 (B 2/2022 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande. Det har också remitterats till grundlagsutskottet, utrikesutskottet, finansutskottet, förvaltningsutskottet, lagutskottet, kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet, försvarsutskottet, kulturutskottet, social- och hälsovårdsutskottet, ekonomiutskottet, underrättelse-tillsynsutskottet, framtidsutskottet, arbetslivs- och jämställdhetsutskottet och miljöutskottet för utlåtande. Tidsfrist: 30.9.2022.

Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för år 2021 (B 20/2022 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- stora utskottet StoUU 12/2022 rd
- grundlagsutskottet GrUU 40/2022 rd
- utrikesutskottet UtUU 2/2022 rd
- finansutskottet FiUU 12/2022 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 21/2022 rd
- lagutskottet LaUU 21/2022 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 25/2022 rd
- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 21/2022 rd
- försvarsutskottet FsUU 6/2022 rd
- kulturutskottet KuUU 19/2022 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 10/2022 rd
- ekonomiutskottet EkUU 37/2022 rd
- framtidsutskottet FrUU 4/2022 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 11/2022 rd
- miljöutskottet MiUU 36/2022 rd

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- informationsråd Max Hamberg, statsrådets kansli
- ledande sakkunnig Peter Westerstråhle, statsrådets kansli
- avdelningschef, överdirektör Kimmo Viertola, avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli
- finansråd Maija Strandberg, avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli
- dataadministrationsdirektör Ari Uusikartano, utrikesministeriet
- finansråd, enhetschef Sakari Lehtiö, finansministeriet
- finansråd Sami Napari, finansministeriet
- finansråd Martti Salmi, finansministeriet
- controller vid statsrådet Jaana Kuusisto, Finanscontrollerfunktionen, finansministeriet
- ledande sakkunnig Ville Autero, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Petri Hirvonen, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Pertti Hämäläinen, arbets- och näringsministeriet
- direktör Jaakko Eskola, Statens revisionsverk
- direktör Matti Okko, Statens revisionsverk
- biträdande direktör Vesa Koivunen, Statens revisionsverk
- effektivitetsrevisionschef Teemu Kalijärvi, Statens revisionsverk
- chef Nuutti Nikula, Försörjningsberedskapscentralen
- professor Juha Junttila, Handelshögskolan vid Jyväskyläs universitet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Kaarlo Tuori.

Samband med andra handlingar

I samband med behandlingen av ärendena behandlades också ärende EÄ 27/2022 rd Försörjningsberedskapen och riskerna för statsfinanserna.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utveckling av rapporteringen om årsberättelsen

Revisionsutskottet lyfte i sina betänkanden om regeringens årsberättelse under föregående valperiod fram att rapporteringen i årsberättelsen behöver utvecklas. Bakgrunden till det var att informationsinnehållet i årsberättelsen har ansetts svagt trots att berättelserna är mycket omfattande både i fråga om innehåll och antalet sidor. Riksdagens ställningstagande i RSk 26/2015 rd, som bygger på utskottets betänkande om 2014 års berättelse, gäller fortfarande. Enligt ställningstagandet måste materialet i berättelsen vara mer läsarvänligt och informativt och det måste innehålla analyserade data om resultaten och effekterna av verksamheten och förändringar i verksamheten, särskilt de samhälleliga effekterna och hur de uppställda målen har förverkligats. Årsberättelsen bör vara en fungerande del av statsförvaltningens och regeringens planerings- och uppföljningsmekanism. Det i sin tur kräver bland annat tydligare målsättning när budgeten upprättas.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Revisionsutskottet har efter detta i flera omgångar kritiserat regeringens årsberättelse för att den i alltför hög grad fokuserar på att beskriva verksamheten i dag i stället för att bedöma om de fastställda målen uppnåtts. Utskottet konstaterade i sitt betänkande om regeringens årsberättelse för 2017 att årsberättelsen också bör visa till vilka delar målen inte har nåtts (ReUB 11/2018 rd). Årsberättelsen har under årens lopp utvecklats, men kraven på bättre resultatöversikter har inte uppfyllts i den mån att ställningstagandet om utvecklingen av rapporteringen kunde strykas. Ministeriernas resultatbeskrivningar presenterar deras verksamhet, men knappast i vilken utsträckning målen har nåtts eller hur verkningsfull verksamheten och de vidtagna åtgärderna har varit.

Vid behandlingen av berättelsen för 2021 har utskottet hört statsrådets kansli, finanscontrollerfunktionen vid finansministeriet och Statens revisionsverk. Utifrån detta kan det konstateras att rapporteringen om årsberättelsen under de senaste åren har utvecklats på många olika sätt. Berättelsen har gjorts mer läsbar och informativ genom ett allmänt klarare visuellt intryck och genom åskådliga figurer och tabeller. För att det ska vara enkelt att hitta ytterligare information har handlingar som är tillgängliga på annat håll, såsom statistik eller andra utredningar, fogats till berättelsen med så enkla hänvisningar och länkar som möjligt. Strävan har varit att undvika upprepning, och det skriftliga presentationssättet har blivit mer koncist utan att informationens kvalitet har försämrats. Utskottet anser att årsberättelsen sammantaget har utvecklats i positiv riktning. Särskilt den elektroniska versionen av berättelsen fungerar väl och är lätt att använda. Utskottet välkomnar de visuella elementen och informationslänkarna.

Rapporteringens analytiska karaktär behöver dock vidareutvecklas och särskild uppmärksamhet fästas vid kopplingen mellan anslag och mål. Det är av stor vikt för rapporteringen hur budgeten har upprättats och resultatmålen ställts upp. I samband med måluppställningen bör man också ange uppföljningsbara mätare som kan bidra till berättelsen med analyserad information om effekterna av de vidtagna åtgärderna. Rapporteringen bör fästa uppmärksamhet vid verkningsfullheten i stället för att beskriva verksamheten och utförandet. I synnerhet vid rapporteringen om genomförandet av hållbar utveckling och jämställdhet mellan könen har tyngdpunkten legat på ministeriernas åtgärder och beskrivning av dem.

När det gäller presentationen av effektivitetsuppgifter fäster sakkunniga uppmärksamhet vid att ministerierna i detta avseende är mycket olika sinsemellan. Det finns stora skillnader mellan ministerierna i fråga om hur tydligt sambandet är mellan de uppställda effektmålen och budgetpropositionens moment och anslag. Inom vissa förvaltningsområden kan effektmålen härledas direkt från anslagen, medan det för andra är svårare att sluta sig till sambandet mellan effektmål och anslag. Rapporteringen av effektmålen påverkas enligt revisionsverket i hög grad av hur respektive ministerium formulerar sina mål. Till exempel finansministeriet har valt BNP-andelar och andra indikatorer som effektmål, medan utrikesministeriets mål är mer inexacta, vida framtidsbilder. Social- och hälsovårdsministeriet stöder sig i sin rapportering framför allt på statistik och resultat. Många ministerier beskriver främst vad de gör och konstaterar vilka lagstiftningsprojekt som är aktuella. Utskottet anser att måluppställningen bör ägnas särskild uppmärksamhet, eftersom ministeriernas resultatöversikter inte kan utvecklas utan tydliga mål.

Regeringens årsberättelse har under de senaste åren utvecklats så att den blivit mer kortfattad och presentationen enhetligare. Årsberättelsen är mycket omfattande, så utskottet anser att en ytterligare förkortning av berättelsen sannolikt inte ger några ytterligare fördelar utan att berättelsens

Betänkande ReUB 8/2022 rd

sakinnehåll och informativitet blir lidande. Utskottet anser det viktigt att arbetet med att utveckla årsberättelsen fortsätter, så att berättelsen allt tydligare presenterar och analyserar hur de samhällseliga effektmålen har nåtts och vilka resultat verksamheten har gett. Utskottet välkomnar att utvecklingen av årsberättelsen och i synnerhet behovet av att presentera effektivitetsuppgifter har uppmärksamats i de anvisningar som skickas till ministerierna om årsberättelsen.

Ökad statsborgen och ökade risker

Statens borgensförbindelser och garantier har ökat kraftigt under de senaste tio åren. År 2010 uppgick borgensförbindelserna till 23,2 miljarder euro. I slutet av 2021 var borgensstocken nästan 64,2 miljarder euro. I internationell jämförelse är Finlands borgensstock stor i förhållande till ekonomins storlek och har stigit till 25 procent av bruttonationalprodukten. En realisering av borgensrisken kan således leda till en betydande belastning för samhällsekonomin.

Utskottet har noterat statens ökade borgensstock i sina tidigare betänkanden om regeringens årsberättelse (ReUB 8/2017 rd och ReUB 11/2018 rd) och senast hösten 2020 i sitt betänkande om revisionsverkets rapport om övervakningen av finanspolitiken 2019 (ReUB 5/2020 rd). Utskottet har i sina betänkanden betonat vikten av en noggrann riskbedömning och utveckling av riskhanteringen. Risktagningen bör enligt utskottet vara kontrollerad och dessutom bör man se till att det finns tillräckliga riskbuffertar. Uppmärksamhet bör också fästas vid uppföljningen av riskerna i anslutning till borgensansvar och tillräcklig rapportering till riksdagen.

I fråga om statsborgen är de två dominerande posterna exportgarantier som beviljats av Finnvera och de boenderelaterade garantier som beviljats av statens bostadsfond ARA. I slutet av 2021 var Finnveras borgensstock nästan 32 miljarder euro. Finnveras ansvar utgör således en betydande del av statens borgensstock, vilket understryker betydelsen av den riskhantering som hänför sig till Finnveras verksamhet. Statens bostadsfonds garantistock fördubblades under 2010-talet och uppgick i slutet av 2021 till sammanlagt 17,5 miljarder euro.

De tillgängliga medlen för statsborgen och statsgarantier har också ökat betydligt under de senaste åren och uppgick enligt regeringens årsberättelse till 135,4 miljarder euro i slutet av 2021. Bakom ökningen ligger höjningen av Finnveras exportgarantier och borgensfullmakter för medelanskaffning i början av 2020 samt höjningarna av Finnveras maximifullmakter för inhemsk finansiering våren 2020 till följd av coronakrisen. Andra stödåtgärder i samband med pandemin ökade det disponibla maximibeloppet med 2,9 miljarder euro. Sammanlagt ökade det disponibla maximibeloppet med 28,7 miljarder euro genom beslut som fattades 2020.

Finnvera

Den utdragna coronapandemin och Rysslands attack mot Ukraina i februari 2022 har ökat osäkerheten i världsekonomin och därigenom också riskerna i Finnveras exportgarantiportfölj. Enligt sakkunnigutfrågningen har den genomsnittliga riskklassen för enskilda exportgarantiobjekt försämrats betydligt 2021. Enligt Finnveras årsöversikt omfattade skräpnivån (klass BB eller lägre) år 2021 sammanlagt 67 procent av exportgarantierna. På motsvarande sätt var andelen för investeringsnivån (klass BBB eller bättre) 29 procent av exportgarantistocken, medan den 2019 ännu var 66 procent.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Finnveras exportfinansiering har koncentrerats till några få branscher, geografiska områden och kunder. Det ökar risken för borgensportföljen, vilket ytterligare understryks i det nuvarande osäkra ekonomiska läget. Skepps- och varvsbranschens andel av exportgarantistocken är 50 procent, telebranschens 15 procent och skogsindustribranschens 16 procent. Vid utgången av 2021 var de tre största kundernas andel 40 procent och de tio största 63 procent av Finnveras gällande åtaganden. Coronapandemin har konkret lyft fram de risker som är förknippade med Finlands smala exportfinansieringsstruktur. Pandemin påverkade i betydande grad kryssningsbranschen och avbröt i praktiken hela kryssningsverksamheten en tid och försvagade framtidsutsikterna för branschen. Företagens riskklasser sänktes till följd av coronapandemin särskilt inom fartygs- och varvssektorn.

Skepps- och varvsindustrin är dock viktig för Finlands ekonomi, och branschen stöds starkt också i konkurrentländerna. De i lag tillåtna fullmakterna för exportfinansiering har därför ofta höjts. Höjningar har gjorts åren 2014, 2016, 2017 och 2020. Syftet med höjningarna har varit att bevara möjligheterna att i samma mån som i de viktigaste konkurrentländerna finansiera exporten, förbättra företagets verksamhetsbetingelser och finansmarknadens funktion samt stärka Finlands ekonomi. Finland är inte det enda land där statsgarantier kraftigt stöder exporten eller där garantistocken har ökat i penningbelopp.

För Finnveras verksamhet har det ställts upp som mål att bolaget ska vara självbärande. Det betyder att bolaget på lång sikt ska täcka sina verksamhetskostnader samt den andel av kredit-, borgens- och garantiförlusterna som bolaget ansvarar för med inkomsterna från sin affärsverksamhet. Enligt sakkunniga var bolaget självbärande fram till 2019, men efter bokföringen av förlustreserveringar 2020 uppfylldes inte längre målet på 20 års sikt. År 2020 bokförde Finnvera 1,2 miljarder euro i reserveringar för kreditförluster inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten. Enligt regeringens årsberättelse behövde man dock inte göra några nya betydande kreditförlustreserveringar för exportgarantiverksamheten och några väsentliga slutliga förluster realiserades inte. Det förelåg dock inga grunder för att upplösa de förlustreserveringar som gjordes 2020. De sakkunniga som utskottet hört anser att detta är ett tecken på ökade risker i Finnveras borgensportfölj.

Liksom i betänkandet om regeringens årsberättelse 2016 (ReUB 8/2017 rd) anser utskottet att det är viktigt att stödja sysselsättningen och ekonomin, men att beslut som medför risker måste vara medvetna och övervägda. Staten svarar i sista hand för de garantier och borgen som Finnvera beviljar, och därför anser utskottet att det är ytterst viktigt att sörja för Finnveras riskhantering och utvecklingen av den. Utskottet välkomnar de pågående åtgärderna för att utveckla Finnveras riskhantering och förbättra tillsynsförfarandena. Som ett led i att förbättra tillsynsförfarandena håller Finnveras finansieringstillsyn på att överföras från arbets- och näringsministeriet till Finansinspektionen. Regeringens proposition i ärendet lämnas till riksdagen hösten 2022.

Statens bostadsfond

Borgensåtagandena i anknytning till boendet har trots konjunkturläget fortsatt att öka under de senaste årtiondena. Statens bostadsfonds borgensansvar består av statsborgen för lån som hänför sig till bostadsbyggande, ombyggnad och anskaffning av bostad. När det gäller finansiering av byggande och ombyggnad är de mest betydande låntagarna hyreshussamfund och bostadsrättshus-

Betänkande ReUB 8/2022 rd

samfund. När det gäller privatpersoner består borgensstocken av begränsade statsborgensåtaganden för bostadslån som beviljas av finansiella institut. Den största gruppen av räntestödslån till privatpersoner är BSP-lån till dem som köper sin första bostad. Borgensstocken för bostadslån har ökat på grund av slopandet av den direkta statliga bostadsfinansieringen och den avsevärda höjningen av borgensfullmakterna.

Faktorer som påverkar risken för Statens bostadsfonds borgensportfölj är den regionala realekonomiska utvecklingen, befolkningsutvecklingen och prisutvecklingen på bostadsmarknaden, som inverkar på värdet av fastigheter som utgör säkerhet inom bostadsfinansieringen. Den ekonomiska osäkerheten återspeglas alltså kraftigt också på risken för Statens bostadsfonds borgensstock. Enligt de sakkunniga som utskottet har utfrågat har prisutvecklingen på bostadsmarknaden i Finland åren 2020 och 2021 differentierats allt kraftigare i regionalt avseende. Till följd av detta har riskerna med de garantier som Statens bostadsfond beviljar ökat särskilt i områden med minskande befolkning. Den sjunkande befolkningsutvecklingen försvagar nyttjandegraden och fastigheternas säkerhetsvärde.

Den statliga bostadsfinansieringens borgen är fyllnadsborgen, varvid den fastighet eller bostad som är föremål för finansieringen utgör primär säkerhet. Denna fyllnadsborgen innehåller medveten risktagning, eftersom lånegraden för bygglån är 85–95 procent av objektets kostnader och lånetiderna upp till 45 år. Nedgången i fastigheternas värde leder till att deras försäljningspris inte nödvändigtvis täcker lånebeloppet, vilket vid en realisering medför risk för borgensförluster för staten. Om lånefordringarna inte kan täckas med realiseringspriset för säkerhetsobjektet vid insolvens, betalar staten borgensersättning till det finansiella institutet. Enligt sakkunnigutfrågningen är statens riskhanteringsåtgärder i egenskap av borgensman utmanande, eftersom skuldförhållandet finns mellan penninginstitutet och kunden, medan det är staten som bär kreditrisken i egenskap av borgensman. De sakkunniga som utskottet hört anser det viktigt att utveckla den riskhantering som tillämpas då borgen beviljas.

Riskhanteringen inom statens bostadsfinansiering sköts av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) och Statskontoret. Riskhanteringen inom bostadsfinansieringen har under de senaste åren fokuserat på förebyggande planer och åtgärder på kommun- och bolagsnivå, så att aktörerna vid planeringen av bostadsbeståndet beaktar befolkningsutvecklingen i området. Utskottet anser att det är en mycket viktig utvecklingstrend i strävan att hantera statens borgensrisker. Sakkunniga påpekade å andra sidan att det i Helsingfors under 2022 har observerats längre försäljningstider och en långsammare prisstegring för bostäder. Om denna trend fortsätter kan det inverka på risken och förlusterna i Statens bostadsfonds borgensportfölj. Därför anser utskottet att det är viktigt att försöka utveckla riskhanteringen redan när borgen beviljas så att olika situationer beaktas.

Utveckling av riskhanteringen och rapporteringen

Statens revisionsverk har i sina revisionsberättelser under de senaste åren upprepade gånger fäst uppmärksamhet vid att statsborgen och de risker som är förenade med dem ökar. Enligt verkets uppfattning rapporterar regeringens årsberättelse inte tillräckligt om riskerna. Byrån har dessutom i sina rekommendationer betonat behovet av att utveckla riskhanteringen i fråga om borgen och förfarandena för att begränsa riskerna. Utskottet ser det som viktigt att finansministeriet fort-

Betänkande ReUB 8/2022 rd

sätter utreda möjligheterna och behovet att införa de riskbegränsningar som revisionsverket rekommenderar. Utskottet anser också att regeringen bör utreda hur man på ett kontrollerat sätt kan begränsa den risk som ökningen av borgensstocken medför för staten och därmed för skattebetalarna.

Försörjningsberedskap

Revisionsutskottet behandlade i sitt betänkande om regeringens årsberättelse år 2020 (ReUB 8/2021 rd) riskhantering och ledarskap vid störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden samt försörjningsberedskapen. Utskottet fäste i sitt betänkande särskild uppmärksamhet vid organiseringen av försörjningsberedskapsverksamheten, finansieringen av försörjningsberedskapsverksamheten och uppföljningen av kostnaderna, lärdomarna av covid-19-pandemin och frågor som hänför sig till CER-direktivet. Utskottet fortsätter behandlingen av samma frågor nu när statsrådets redogörelse om försörjningsberedskapen (SRR 8/2022 rd) är klar.

Enligt 1 § i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992, nedan försörjningsberedskapslagen) avses med försörjningsberedskap tryggnad av sådana ekonomiska funktioner och därtill hörande tekniska system som är nödvändiga för befolkningens utkomst, landets näringsliv och landets försvar under undantagsförhållanden och vid allvarliga störningar som kan jämföras med undantagsförhållanden. Försörjningsberedskapen är en omfattande helhet, och i genomförandet och upprätthållandet av den deltar aktörer från offentlig, privat och tredje sektor. Statsrådet styr försörjningsberedskapsverksamheten genom att fatta beslut om målen med försörjningsberedskapen. Det gällande beslutet är från 2018 (Statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen 1048/2018). Enligt beslutet är det strategisk syftet med den nationella försörjningsberedskapen att se till att infrastrukturen, produktionen och tjänsterna fungerar så att de kan tillgodose befolkningens, näringslivets och försvarets mest kritiska grundläggande behov under alla omständigheter. Tyngdpunkten inom försörjningsberedskapsverksamheten riktas i allt högre grad till att säkerställa den kritiska infrastrukturens funktionsförmåga utöver den materiella beredskapen. Beredskapen med tanke på kritisk infrastruktur utvecklas genom program som har anknytning till dess viktigaste delområden. Medlen och resurserna för åtgärderna inom försörjningsberedskapen avsätts i ökande grad för att genomföra dessa program.

Arbets- och näringsministeriet inledde hösten 2021 beredningen av statsrådets redogörelse om försörjningsberedskapen. Det handlar om den första redogörelsen om försörjningsberedskapen. Trots att det under de senaste åren har blivit klart flera redogörelser om helheter som gäller försörjningsberedskapen, har statsrådet egentligen inte tidigare lämnat någon redogörelse om försörjningsberedskapen till riksdagen. I statsrådets första försörjningsberedskapsredogörelse (SRR 8/2022 rd), som nu behandlas, fastställs de centrala målen för utvecklandet av försörjningsberedskapen fram till 2030. Redogörelsen är strategisk och svarar därför inte på akuta kriser eller operativa frågor. Redogörelsens centrala riktlinjer gäller ekonomiska resurser, bestämmelserna om försörjningsberedskap, sektorspecifik beredskap och utveckling av samarbetet samt utvecklande av nätverksmodellen och samhällsdialogen. Revisionsutskottet anser att det är ytterst viktigt att försörjningsberedskapsredogörelsen färdigställs med beaktande av de senaste förändringarna i försörjningsberedskapens omvärld, såsom coronapandemin, Rysslands angreppskrig mot Ukraina samt aktuella hot, bland annat klimatförändringen, hot relaterade till digitalisering och cyber-

Betänkande ReUB 8/2022 rd

säkerhet samt hybridhot. Avsikten är att redogörelsen om försörjningsberedskapen ska uppdateras regelbundet. Utskottet anser att detta är viktigt för att säkerställa en regelbunden parlamentarisk dialog. Uppdateringen av redogörelsen ger riksdagen möjlighet att diskutera och dra upp riktlinjer för försörjningsberedskapen och utvecklandet av den.

Försörjningsberedskapsfonden

Försörjningsberedskapsfonden är en central källa till finansiering av försörjningsberedskapsåtgärder. Försörjningsberedskapsfonden står utanför statsbudgeten. Fonderna utanför budgeten står i strid med den grundlagsenliga fullständighetsprincipen i fråga om budgeten (GL 83 § 1 mom.) och inskränker riksdagens budgetmakt. De har dock klara ekonomiska fördelar, såsom flexibilitet och möjlighet att direkt redovisa skatteintäkter (avgifter av skattenatur). Enligt utredning till utskottet behövs försörjningsberedskapsfonden särskilt för projekt och kriser som kräver snabb finansiering. Trots att riksdagens budgetmakt inskränks talar det för att använda fondformen, om det är ändamålsenligt för att göra finansieringen flexiblare och snabbare i exceptionella situationer. Försörjningsberedskapsfonden ger Försörjningsberedskapscentralen möjligheter att vid behov agera snabbt.

Enligt utredning till utskottet har inställningen hos grundlagens stiftare till fonder utanför budgeten varierat. Genom 66 § 2 mom. i regeringsformen från 1919 (94/1919) blev det möjligt att inrätta fonder utanför budgeten tills VI kap. i regeringsformen, som stiftade om statsfinanserna, reviderades genom en lag (1077/1991) som trädde i kraft den 1 mars 1992. Då upphävdes den tidigare bestämmelsen i regeringsformen om fonder, vilket innebar förbud mot att bilda nya fonder. I motiveringen till regeringens proposition (RP 262/1990 rd) ansågs det vara ett väsentligt problem att fonderna innebär ett avsteg från budgetens fullständighet och således minskar riksdagens möjlighet att utöva sin budgetmakt. Medan regeringsformens nya VI kap. var i kraft var man således tvungen att inrätta försörjningsberedskapsfonden genom lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992), som behandlades i grundlagsordning.

I den gällande grundlagen (731/1999) är det åter tillåtet att genom lag inrätta fonder utanför budgeten (GL 87 §) under förutsättning att ”skötseln av någon bestående statlig uppgift nödvändigtvis kräver det”. Godkännandet av förslaget till lag om fonden kräver dessutom två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna. Enligt ett skriftligt utlåtande från en statsförfattningsexpert uppfyller försörjningsberedskapsfonden också förutsättningen enligt den gällande grundlagen att fonden kan inrättas endast om skötseln av någon bestående statlig uppgift nödvändigtvis kräver det. Det är uppenbart att de metoder som tillämpas inom budgetekonomin (bl.a. nettobudgetering, flerårig budgetering, beräknings- eller reservationsanslag) inte räcker till för att uppfylla de krav som ställs på Försörjningsberedskapsfondens uppgifter. Utifrån inkomna utredningar anser utskottet att försörjningsberedskapsfonden som finansieringsform för försörjningsberedskapsåtgärder är motiverad för att garantera flexibel och snabb finansiering i exceptionella situationer.

När temat försörjningsberedskap behandlades i revisionsutskottet i fjol (ReUB 8/2021 rd) togs det vid utfrågningen av sakkunniga upp att försörjningsberedskapsfondens betydelse som en allmän källa till finansiering av försörjningsberedskapsprojekt inom den offentliga förvaltningen har blivit allt viktigare under årens lopp, samtidigt som det noteras en försämring när det gäller olika förvaltningsområdens egen beredskap och koordinering med avseende på försörjnings-

Betänkande ReUB 8/2022 rd

beredskapen och med avseende på resurstilldelningen. Ur försörjningsberedskapsfonden betalas löner för överinspektörerna vid regionförvaltningsverken samt finansieras de ordinarie tjänsterna vid Cybersäkerhetscentret. Utskottet såg det som problematiskt att binda anslag över ett år med avseende på fullständighetsprincipen i fråga om budgeten.

Enligt utredning till utskottet betonades det i förarbetena till den gällande grundlagen att man bör sträva efter att på olika sätt minska den begränsning av riksdagens budgetmakt som inrättandet eller utvidgningen av fonderna medför, vilket kan anses förutsätta att också enskilda utgiftsposter som betalas ur fonden ska uppfylla nödvändighetskravet enligt 87 § i grundlagen. Enligt en sakkunnig är det därför problematiskt att löneutgifterna för tjänstemän eller arbetstagare vid förvaltningsenheter som omfattas av statens budgetekonomi betalas ur försörjningsberedskapsfonden. Enligt 15 § i försörjningsberedskapslagen förutsätter betalning av en utgiftspost ur försörjningsberedskapsfonden dessutom att utgiften grundar sig på en bestämmelse i lag. Försörjningsberedskapsredogörelsen fastställer att det ur försörjningsberedskapsfonden i regel inte finansieras sådana långvariga försörjningsberedskapsfunktioner under normala förhållanden som omfattas av sektorministeriernas ansvar och som kan finansieras med medel ur statsbudgeten under det ansvariga ministeriets huvudtitel. Revisionsutskottet välkomnar att redogörelsen fäster uppmärksamhet vid detta och att den drar upp riktlinjerna ovan.

Enligt försörjningsberedskapsredogörelsen är försörjningsberedskapsfondens viktigaste inkomstkälla för närvarande försörjningsberedskapsavgiften, som tas ut för fossila bränslen, el samt små mängder av vissa förnybara bränslen. Enligt utredning till revisionsutskottet har intäkterna från försörjningsberedskapsavgiften minskat på längre sikt, vilket försvårar Försörjningsberedskapsfondens förutsättningar att bevara nivån på verksamheten ens i nuläget, för att inte tala om att genomföra de nya uppgifter som har uppställts för fondens verksamhet, såsom programverksamheten för försörjningsberedskapen. Inflödet av försörjningsberedskapsavgiften kommer också i fortsättningen att sjunka, eftersom man övergår från fossila energikällor till andra energikällor. Utskottet uttrycker sin oro över den sjunkande trenden för försörjningsberedskapsavgiften och anser det vara viktigt att försörjningsberedskapsfondens bärkraft tryggas också i framtiden. Utskottet instämmer i sakkunnigsynen att det bör tas fram en nationell helhetssyn på finansieringsbasen för beredskapen och försörjningsberedskapen utifrån vilken beredskapen kan utvecklas långsiktigt i en ny och ständigt föränderlig säkerhetspolitisk miljö.

Försörjningsberedskap och försörjningsberedskapsfonden

Situationen inom energisektorn har förändrats avsevärt sedan början av våren 2022. Enligt sakkunniga har användningen av rysk importerad energi i praktiken upphört helt. Flera energibolag har kunnat byta bränsle helt eller delvis beroende på tillgången. Också i fråga om försörjningsberedskapen är läget ganska bra tack vare arrangemangen för obligatorisk lagring och säkerhetsupplagring. Inga ändringar har gjorts i de befintliga upplagen, men den totala mängden säkerhetsupplag har utvidgats genom att säkerhetsupplagringen av energitorv inleds, vilket samtidigt utvidgar bränsleutbudet.

Råolja är en global produkt med en stor världsmarknad och kan därför anskaffas från många andra källor än Ryssland. Praktiskt taget alla behövliga raffinaderiprodukter av råolja kan tillverkas i Finland. När det gäller naturgas är situationen svårare, eftersom tillgången till naturgas i stor ut-

Betänkande ReUB 8/2022 rd

sträckning baserar sig på det befintliga naturgasnätet, som är kopplat till Ryssland. Enligt sakkunniga är tidtabellen för ibruktagandet av den flytande LNG-terminalen i Ingå av avgörande betydelse när det gäller naturgasens tillräcklighet. Målet är att ibruktagandet ska ske i år. Utan terminalen kan det enligt sakkunniga bli mycket knappt med tillgången till naturgas. När det gäller el kommer den nya tredje reaktorn vid kärnkraftverket i Olkiluoto att täcka den el som importeras från Ryssland. Tidpunkten för den regelbundna elproduktionen vid Olkiluoto 3 är dock ännu osäker. Elens tillräcklighet påverkas å andra sidan också av andra faktorer, såsom väderleksförhållanden, medborgarnas egna sparåtgärder samt elmarknadens situation utanför Finland.

Klimatåtgärderna kräver att användningen av fossila bränslen minskas betydligt. Både krisen i Ukraina och den kraftiga höjningen av energipriset har påskyndat diskussionen om övergången från fossila bränslen till andra energikällor. En sådan övergång skulle enligt sakkunniga ha betydande statsfinansiella konsekvenser, eftersom energiskatter och försörjningsberedskapsavgift för närvarande tas ut främst för fossila bränslen. År 2020 uppgick det totala inflödet av energiskatter till 4 459 miljoner euro och inflödet av försörjningsberedskapsavgift till 40,3 miljoner euro. Som utskottet redan konstaterar i detta betänkande är det viktigt att säkerställa en hållbar finansieringsbas för försörjningsberedskapen också under förändrade förhållanden i framtiden.

Enligt utredning till utskottet har de årliga intäkterna av försörjningsberedskapsavgiften på cirka 40 miljoner euro under de senaste åren varit mindre än försörjningsberedskapsfondens utdelningsintäkter, som har varit cirka 45–50 miljoner euro per år. Enligt statens revisionsverk är Försörjningsberedskapscentralens och Försörjningsberedskapsfondens aktieplaceringar i första hand placeringar av strategiskt intresse som gjorts ur försörjningsberedskapssynpunkt, och det hör inte till Försörjningsberedskapscentralens verksamhet att aktivt vara aktieplacering. Utskottet håller med de sakkunniga om att långsiktig verksamhet inte bör bygga på utdelningsinkomster, som kan variera mycket, och betonar att det behövs andra lösningar för att trygga försörjningsberedskapsfondens bärkraft.

Uppföljning av kostnaderna för försörjningsberedskapsverksamheten

Revisionsutskottet påpekade i sitt betänkande om regeringens årsberättelse för 2020 (ReUB 8/2021 rd) i fjol att det inte går att få detaljerade uppgifter om de totala kostnaderna för utvecklandet och upprätthållandet av försörjningsberedskapen. Utskottet ansåg inte situationen ändamålsenlig och betonade att man bör förbättra uppföljningen av kostnaderna och finna lösningar med hjälp av vilka man kan få en helhetsbild av storleken på kostnaderna för försörjningsberedskapen. Enligt uppgifter vid utfrågningen av sakkunniga har man i försörjningsberedskapsredogörelsen identifierat att det är svårt att få heltäckande information om den budgetfinansiering som används för försörjningsberedskapsfunktionerna, eftersom finansieringen av tryggheten av försörjningsberedskapen och beredskapen ofta har budgeterats inom finansieringen av andra funktioner.

Staten har en gemensam kostnadsberäkningsmodell som baserar sig på att kärnverksamhet och stödverksamhet skiljs åt. Enligt statens revisionsverk följs myndigheternas kostnader i anslutning till beredskap och försörjningsberedskap inte separat med någon genomgående funktion. Enligt utredning till utskottet kan det dock vara möjligt att i efterhand utreda kostnaderna för åtminstone vissa åtgärder som gäller försörjningsberedskapen. Till exempel statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen innehåller vissa åtgärdsområden i fråga om vilka åtminsto-

Betänkande ReUB 8/2022 rd

ne direkta utgifter kan utredas i efterhand. Detsamma gäller en del av åtgärderna enligt säkerhetsstrategin för samhället. Det bör dock noteras att de ovan nämnda också innehåller sådana allmänna åtgärder ur vilka det i praktiken är mycket svårt att på ett tillförlitligt sätt särskilja uttryckligen den del som hänför sig till försörjningsberedskapen på kostnadsredovisningsnivå. Enligt statens revisionsverk fås täckande information om kostnaderna genom att man beskriver det innehåll i anslutning till försörjningsberedskapen som ska följas upp i statens allmänna kostnadsberäkningsmodell. För att säkerställa att resultatet är tillräckligt tillförlitligt bör man här innehållsmässigt stödja sig på beskrivningen av åtgärderna i säkerhetsstrategin för samhället. Alternativt skulle det vara möjligt att göra innehållet mer transparent i budgetprocessen. Förvaltningsområdena kan i budgetens förklaringsdel presentera uppskattningar exempelvis av utgifterna enligt säkerhetsstrategin, varvid informationen kan sammanställas åtminstone på grov nivå. Då är det dock inte fråga om kostnadsuppföljning utan om en preliminär uppskattning. Utskottet är medvetet om att det är svårt att utreda kostnaderna för de funktioner som hänför sig till försörjningsberedskapen, men ser det samtidigt som viktigt att möjligheterna att genomföra de ovan beskrivna tillvägagångssätten utreds för att det framöver ska gå att bilda sig en grov uppfattning om kostnaderna för försörjningsberedskapen.

Organisering av försörjningsberedskapsverksamheten

Enligt 4 § i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen utvecklar ministerierna försörjningsberedskapen inom sitt eget ansvarsområde. Dessutom hör det till arbets- och näringsministeriet att samordna utvecklandet av försörjningsberedskapen och beredskapsåtgärderna. Revisionsutskottet fäste i fjol i sitt betänkande (ReUB 8/2021 rd) uppmärksamhet vid organisationen av försörjningsberedskapsverksamheten. Utskottet såg det som mycket oroväckande att det vid sakkunnighörandena kommit fram uppgifter om att organisationen av beredskapsverksamheten verkade ha blivit dåligt skött vid ministerierna och att ministeriernas skyldighet att förbereda sig hade lagts ut på Försörjningsberedskapscentralen samtidigt som beredskapschefsorganisationens verksamhetsföresättningar hade försvagats. Inte heller det förvaltningsövergripande samarbetet och den ömsesidiga samordningen mellan ministerierna hade fungerat till alla delar.

I försörjningsberedskapsredogörelsen dras det i fråga om sektorspecifik beredskap och utveckling av samarbetet upp riktlinjer om att varje ministerium fortfarande svarar för beredskapen inom sitt eget förvaltningsområde, men att samordningen av beredskapsåtgärderna inom olika sektorer intensifieras. Det förvaltningsövergripande samarbetet vidareutvecklas och krisberedskapen och övningen i anslutning till kriser utökas också med samsamarbetsstrukturer och organisationen av verksamheten och beslutsfattandet i dem. Utskottet betonar vikten av att förtydliga ansvaren i försörjningsberedskapsorganisationen och instämmer i det som sägs i redogörelsen om att de ministerier som ansvarar för försörjningsberedskapen ska ha klart definierade befogenheter och ett fungerande förvaltningsövergripande samarbete. Försörjningsberedskapscentralen är i första hand en beredskapsorganisation som har operativa uppgifter vid störningar och under undantagsförhållanden. Utskottet betonar vikten av samarbete över förvaltningsgränserna och övningar, eftersom konsekvenserna av undantagssituationer i praktiken alltid sträcker sig över flera sektorer, varvid behovet av förvaltningsövergripande samarbete är stort. Dessutom konstaterar utskottet att också lärdomarna av genomgångna kriser bör beaktas och utnyttjas i verksamheten.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Arbets- och näringsministeriet tillsatte den 1 oktober 2021 en förvaltningsövergripande samarbetsgrupp för försörjningsberedskapen, som för sin del effektiviserar försörjningsberedskaps-samarbetet mellan ministerierna, utvecklandet av försörjningsberedskapen samt samordningen av beredskapsåtgärderna mellan ministerierna. I samarbetsgruppen finns representanter för alla ministerier samt Försörjningsberedskapscentralen, Cybersäkerhetscentret, Transport- och kommunikationsverket Traficom och sekretariatet för säkerhetskommittén. Enligt uppgift har samarbetsgruppen effektiviserat utvecklandet av försörjningsberedskapen och samarbetet. Den erbjuder rammar för diskussioner om aktuella frågor och för förmedlingen av information mellan ministerierna samt bildar ett viktigt nätverk. Utskottet anser att samarbetsgruppen för försörjningsberedskap har visat sig vara nödvändig när den för sin del främjar det förvaltningsövergripande samarbetet inom försörjningsberedskapen och att det är motiverat att fortsätta dess verksamhet.

CER-direktivet

CER-direktivet (Critical Entities Resilience), som gäller kritiska entiteters motståndskraft, ska snart genomföras nationellt. Direktivet säkerställer att kritiska entiteter som är verksamma på EU:s inre marknad i fortsättningen förutsätts ha en enhetlig beredskapsnivå oberoende av i vilken medlemsstat de är verksamma. Revisionsutskottet anser att denna utgångspunkt är bra med tanke på jämlika verksamhetsförutsättningar för entiteterna. Enligt CER-direktivet ska medlemsstaterna utarbeta en nationell strategi för att stärka motståndskraften mot störningar. Strategin ska basera sig på en nationell CER-riskbedömning och kriterier för identifiering av kritiska entiteter. I samband med det nationella genomförandet av CER-direktivet måste också behoven att ändra sektorslagstiftningen samt behoven att uppdatera lagstiftningen om försörjningsberedskapen beaktas. Utskottet betonar att direktivet måste utnyttjas vid utvecklandet av den finländska modellen för försörjningsberedskapen, så att ett fungerande samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn samt de nuvarande strukturerna för försörjningsberedskapen tryggas.

Enligt utredning till utskottet måste flera befintliga strukturer bedömas när CER-direktivet genomförs. Vid genomförandet av direktivet ska CER-strategins förhållande till samhällets säkerhetsstrategi och statsrådets beslut om målen för försörjningsberedskapen samt förhållandet mellan den nationella riskbedömning som baserar sig på EU:s civilskyddsmekanism och den nationella CER-riskbedömningen bedömas. Beröringspunkterna med Natos kommande resilienskommitté måste också utredas noggrant. Utskottet betonar att dessa bedömningar och utredningar måste göras omsorgsfullt och att det inte bör skapas överlappande strukturer.

Lägesbild av försörjningsberedskapen

Försörjningsberedskapscentralen sammanställer en lägesbild över försörjningsberedskapen tillsammans med försörjningsberedskapsorganisationen. I anslutning till Försörjningsberedskapscentralen finns sektorer och pooler. Till sektorerna hör representanter för myndigheter, ministerier, centrala ämbetsverk, näringslivsorganisationer samt centrala företag. Försörjningsberedskapssektorerna är livsmedelsförsörjnings-, energiförsörjnings-, finans-, logistik-, industri- och hälsovårdssektorerna. Poolerna har till uppgift att ansvara för den operativa beredskapen enligt verksamhetsområde och arbetsställe. Poolernas verksamhet planeras och genomförs i samarbete med näringslivet. Enligt utredning till utskottet har poolerna och sektorerna intagit en nyckelroll i produktionen av information om lägesbilden för försörjningsberedskapen både under

Betänkande ReUB 8/2022 rd

covid-19-pandemin och Rysslands angreppskrig mot Ukraina. Vid sidan av sammanställandet av lägesbilden får man en bild av i vilken riktning situationen håller på att utvecklas. Enligt utredning till utskottet övergick Försörjningsberedskapscentralen till höjd beredskap på grund av kriget i Ukraina och sammanställer en lägesbild över krigets konsekvenser för försörjningsberedskapen som publiceras varje vecka. Lägesbilden beskriver vilka konsekvenser kriget i Ukraina har för Finlands försörjningsberedskap och identifierar eventuella behov av särskilda försörjningsberedskapsåtgärder som utvecklas till följd av det, såsom ibruktagande av statens säkerhetsupplag eller företagens obligatoriska upplag. Utskottet konstaterar att en uppdaterad lägesbild av försörjningsberedskapen är ytterst viktig och betonar vikten av att information som fås vid lägesbilda- och prognostiseringsarbetet sprids i flera riktningar inom förvaltningen och försörjningsberedskapsorganisationen.

Ägarstyrningen

Revisionsutskottet har åtskilliga gånger i sina betänkanden behandlat frågor som gäller statens ägarstyrning (bl.a. ReUB 11/2010 rd, ReUB 4/2012 rd, ReUB 7/2013 rd och ReUB 7/2014 rd). Utskottets senaste betänkande om ägarstyrningsfrågor gällde Finavia och riskhanteringen i statsbolagen (ReUB 1/2017 rd). De två ställningstaganden som riksdagen godkänt utifrån betänkandet gäller fortfarande. I anslutning till dessa ställningstaganden har utskottet hört avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli om de anvisningar för riskhantering som getts statsägda bolag samt om principerna för ägarstyrningen.

Enligt avdelningen för ägarstyrning sköter staten sitt bolagsinnehav genom att samordna sina ägarstrategiska mål, lagstiftningens krav och övriga ägares rättigheter. Statens beslutsfattande som ägare grundar sig på lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). De ägarpolitiska principerna och de allmänna målen för statens bolagsinnehav fastställs i statsrådets principbeslut om ägarpolitiken. Statsrådets gällande ägarpolitiska principbeslut är från 2020 (Välfärd genom ansvarsfullt ägarskap, Statsrådets ägarpolitiska principbeslut av den 8 april 2020). Principbeslutet innehåller också anvisningar om riskhanteringen. Enligt utredning till utskottet bedömer avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli, som en del av bolagsanalysen, fortlöpan- de bolagens betydande risker ur ägarens synvinkel. Processen för bolagens riskhantering följs upp och det förs en kontinuerlig diskussion med bolagens styrelse och operativa ledning. Utskottet välkomnar att anvisningarna om riskhantering har inkluderats i det ägarpolitiska principbeslutet. Samtidigt påpekar utskottet att trots gällande riskhanteringsanvisningar uppstår det tidvis problem, vilket skedde i år i fråga om energibolaget Fortums innehav i Uniper. På motsvarande sätt uppstod samma situation under förra valperioden i fråga om Finavia, då problem som berodde på bolagets derivatavtal aktualiserades.

I det ägarpolitiska principbeslutet fastställs att ”bolagets styrelse och dess ordförande samt den operativa ledningen har ansvar för att de med betydande ägare diskuterar väsentliga frågor som påverkar bolagens verksamhet och ägarvärdet. I statsägda bolag förväntar man sig med beaktande av storleken på statens innehav ett så öppet informationsutbyte och en så öppen diskussion som möjligt med staten som ägare. I egenskap av ägare diskuterar staten aktivt med bolagen inom ramen för lagstiftningen och med beaktande av andra ägare.” Utskottet anser det vara ytterst viktigt att informationsgången mellan den statliga ägaren och bolagen är smidig. Det är mycket viktigt att ägaren är informerad och medveten om vad som händer i bolaget.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Det ägarpolitiska principbeslutet, aktiebolagslagen, god förvaltningssed och OECD:s rekommendationer styr ägarstyrningen och sätter gränserna för den. Vid styrningen av bolag med statliga specialuppgifter iakttas, enligt vad utskottet erfarit, den statliga ägarstyrningens gemensamma praxis och en enhetlig förvaltningsmodell. Avdelningen för ägarstyrning bistår det ansvariga ministeriet i frågor som gäller utövande av ägarmakt. Under sakkunnigutfrågningen föreslogs som en lösning på revisionsutskottets oro att ägarstyrningen helt och hållet koncentreras till avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli. Gasgrid och Fingrid skulle dock på basis av EU-regleringen undantas från detta. Det motiverades med att det på OECD-nivå konstaterats att en centraliserad ägarstyrning har många styrkor, som i princip baserar sig på att tjänstemännen inom den centraliserade ägarstyrningen är professionella inom portföljförvaltning, medan ägarstyrningsuppgifter vid andra ministerier som sköter ägarstyrning vanligen utförs vid sidan av den egna uppgiften. Utifrån inkommen utredning anser utskottet att förslaget är en möjlig lösning på situationen och att det är värt att överväga.

Med stöd av det som sägs ovan anser utskottet att statsbolagens ställningstaganden om riskhantering fortfarande är aktuella, så ställningstagandena bör kvarstå. Revisionsutskottet kommer att fortsätta behandla frågor som gäller statsbolagens riskhantering.

Utrikesförvaltningens informationssäkerhet

Utskottet behandlade senast informationssäkerheten inom utrikesförvaltningen i sitt betänkande om regeringens årsberättelse för 2017 (ReUB 11/2018 rd). Bakgrunden till detta var dels de snabba förändringarna i utrikesförvaltningens omvärld, dels förberedelserna inför Finlands kommande EU-ordförandeskap 2019. Utifrån utskottets betänkande gäller fortfarande riksdagens ställningstagande (RSk 25/2019 rd), enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen går vidare med åtgärderna för att förbättra datasäkerhetsarrangemangen inom utrikesförvaltningen och rapporterar om dem i regeringens årsberättelse.

Statsförvaltningens och i synnerhet utrikesförvaltningens informationssäkerhetslösningar har blivit en allt mer akut fråga efter Rysslands invasion i Ukraina våren 2022. Enligt de sakkunniga har cyberattacker på olika nivåer riktats mot olika europeiska länders utrikesförvaltning. Hoten i cybermiljön har samtidigt ökat och blivit mer komplicerade på grund av digitaliseringen av olika samhällsaktörer.

I Finland har utrikesministeriets informationssäkerhet och förmåga att bemöta cyberhot utvecklats systematiskt under årens lopp. Det är viktigt i en situation där hoten mot informationssäkerheten inom förvaltningsområdet ständigt har ökat. Under granskningsperioden 2021—2022 har man upprepade gånger observerat riktad underrättelseverksamhet mot verksamheter inom utrikesministeriets förvaltningsområde. Enligt sakkunniga är fenomenet i sig normalt ur utrikesförvaltningens synvinkel, men verksamheten har blivit mer utvecklad och intensiteten har ökat. Riktade sabotageprogram, avancerade nätattacker, falsk nyhetsförmedling samt andra påverkansförsök som kan betraktas som informationsinsamlings- och hybridverksamhet har ökat under granskningsperioden. Enligt utrikesministeriet har man förberett sig på informationssäkerhetsrisker både genom tekniska lösningar och lokallösningar och genom att utveckla personalens kompetens. Ministeriets informationssäkerhet har certifierats i enlighet med ISO 27001-standarden.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Utskottet anser att det krävs vidareutveckling inom samtliga delområden och betonar att utvecklingen bör vara kontinuerlig.

Informationssystemlösningar på statsrådsnivå

Till statsrådets kanslis ansvarsområde hör statsrådets och dess ministeriers samt Finlands beskickningars informations- och kommunikationstekniska basservice. De grundläggande informationstekniska tjänsterna vid samtliga ministerier produceras av Statens informations- och kommunikationstekniska center Valtori. Ministerierna använder i huvudsak tjänster som produceras av Valtori. Informationssäkerheten hos dessa tjänster har enligt uppgift utvecklats betydligt under de senaste åren i samarbete mellan statsrådets kansli och Valtori. Utvecklingsarbetet går också vidare. Enligt sakkunniga pågår en ständig kapplöpning mellan de professionella eller utländska statliga aktörernas attackförmåga och statsförvaltningens försvarsförmåga.

Utrikesministeriet anser att en koncentrerad av it- och systemtjänsterna på statsrådsnivå utgör en utmaning för ministeriet. Å andra sidan menar statsrådets kansli att en centraliserad lösning kan ge en högre informationssäkerhet och bättre trygga it-kompetensen, jämfört med lösningar som bygger på separata lösningar med små resurser. Samma meningsskiljaktigheter om hur de centraliserade informationssäkerhetslösningarna fungerar aktualiserades när utskottet senast behandlade informationssäkerheten inom utrikesförvaltningen i samband med regeringens årsberättelse 2017. Utskottet förutsätter nu att statsrådets kansli och utrikesministeriet aktivt strävar efter att rätta till situationen så att utrikesförvaltningen kan lita på informationssäkerhetslösningarna när omvärlden har blivit ytterst krävande i och med det skärpta geopolitiska läget i världen. Här måste man också beakta de samlade aspekterna i fråga om tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser.

Lokallösningar

Lokalernas säkerhet utgör ett betydande element i informationssäkerheten. Utrikesministeriets arbetslokaler är enligt statsförvaltningens nuvarande koncept flerfunktionslokaler. Enligt utredning till utskottet är den fysiska säkerheten i de nya lokalerna på en bättre nivå än i de tidigare lokalerna, men flerfunktionsmodellen upplevs lämpa sig dåligt för hantering av sekretessbelagt informationsmaterial.

Utskottet lyfte i sitt betänkande ReUB 8/2018 rd särskilt fram sin oro över informationssäkerheten i de utländska beskickningarnas lokaler. Säkerhetsläget är enligt en sakkunnigbedömning fortfarande varierande i fråga om utrikesrepresentationen, eftersom det inte tidigare funnits något enhetligt koncept för att säkra lokalerna. Möjligheterna att säkra utrymmena påverkas också av vilket slag av lokaler man har kunnat skaffa eller hyra. Kraven på de konstruktions- och säkerhetstekniska systemen har skrivits in i utrikesrepresentationens säkerhetsanvisning. Det svåraste är enligt uppgift till utskottet att genomföra tillräcklig ljudisolering. Utskottet ser det som oroväckande att det fortfarande finns brister i fråga om informationssäkerheten i utrikesrepresentationernas lokallösningar.

Statsrådets kansli fick i den andra tilläggsbudgeten för 2022 anslag för att utveckla cybersäkerheten vid statsrådet och ministerierna. Anslaget används också för att uppdatera den grundläggande

Betänkande ReUB 8/2022 rd

gande datasäkerhetslösningen för videokonferenser vid Finlands beskickningar i utlandet 2022—2023. Utskottet välkomnar att möjligheterna till informationsutbyte i realtid förbättras. Det skärpta världspolitiska läget ökar dock beskickningarnas behov av att också använda sekretessbelagda videokonferenstjänster och andra system med högre säkerhetsklass.

Utvecklingsbehov till följd av Natoprocessen

Anslutningsprocessen till Nato har skapat nya behov av en säker informationshantering inom statsförvaltningen. Behandlingen av internationellt sekretessbelagt material är noggrant reglerad, och kraven på datasäkerhet exempelvis i anslutning till EU:s och Natos material är stränga och detaljerade. De elektroniska system som hanterar materialet ska vara vederbörligen godkända. Det mest sekretessbelagda materialet hanteras fortfarande i pappersform. I och med Finlands kommande medlemskap i Nato har man dock identifierat ett klart behov av att göra behandlingen elektronisk också i fråga om material med den högsta säkerhetsklassificeringen. Mängden material av högsta sekretessklass har ökat betydligt 2022 och kommer enligt bedömningar att öka ytterligare. Ökningen av mängden material i pappersform har enligt de sakkunniga också lett till ett omedelbart behov av att öka antalet anställda.

Enligt sakkunniga krävs det dock inga stora förändringar i utrikesförvaltningens normala verksamhet, eftersom utrikesministeriets verksamhetsmodeller enligt revisionen är förenliga med internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet.

Personalens kompetens

Personalens kompetens är central med tanke på upprätthållandet och utvecklandet av informationssäkerheten. Utrikesförvaltningens personal är skyldig att regelbundet gå webbutbildningar om informations- och cybersäkerhet samt dataskydd. Att kurserna fullgörs med godkänt resultat är en förutsättning för att användarrättigheterna ska kvarstå i förvaltningsområdets informationssystem. Kurserna hålls i regel på webben, och utöver grundutbildningen ingår specialkurser beroende på personernas arbetsuppgifter. Utskottet anser att det är ytterst viktigt att kontinuerligt utveckla och upprätthålla kompetensen i informationssäkerhet. Det bör beaktas inom hela statsförvaltningen, eftersom personalens kompetens i sista hand intar en nyckelposition när det gäller att trygga informationssäkerheten. Det räcker inte med att utveckla informationssäkerhetssystemen om personalen inte har tillräcklig kompetens att använda befintliga system och inte heller kunskaper och färdigheter att identifiera informationssäkerhetsrisker. Beredskap inför informations-säkerhetsrisker bör uppnås genom att stärka medvetenheten, verksamhetssätten och den tekniska informationssäkerheten. Utskottet anser att man inte bara inom utrikesförvaltningen utan också inom hela statsförvaltningen bör fästa särskild vikt vid att personalen har tillräcklig kompetens i informationssäkerhet och yrkesskicklighet.

Utskottet välkomnar åtgärderna för att förbättra utrikesförvaltningens informationssäkerhet. Det finns dock fortfarande utrymme för förbättringar, så utskottet anser att riksdagens ställningstagande om bättre datasäkerhetsarrangemang inom utrikesförvaltningen bör stå kvar. Utskottet ser det som oroväckande att det fortfarande finns brister särskilt i utrikesrepresentationernas lokal- och informationssäkerhetslösningar, trots att problemen har lyfts fram för flera år sedan. Utskottet ser det som nödvändigt att de konstaterade bristerna i informationssäkerheten åtgärdas.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Ställningstaganden som kan strykas

Riksdagens budget- och tillsynsbefogenheter

RSk 36/2017 rd — B 14/2017 rd, B 9/2017 rd — ReUB 8/2017 rd

Statsfinansiella exponeringar och risker förknippande med stabiliteten i euroområdet

Riksdagen förutsätter att regeringen bekräftar och förtydligar målsättningen om euroområdets framtid och skapar större klarhet i hur riksdagen ska få en samlad bild. Finska statens ansvarsförbindelser och de tillhörande riskerna bör rapporteras i regeringens årsberättelse i alla avseenden i uppdaterad form och heltäckande.

Motivering till avförandet: Ansvarsförbindelserna rapporteras årligen i flera olika sammanhang. De ingår i regeringens årsberättelse. Denna rapportering kompletteras dessutom årligen av finansministeriets separata, mer omfattande översikt över statens finansministeriets åtaganden och risker. Utöver dessa delges riksdagen årsberättelserna och boksluten för ESM och EFSF genom en E-skrivelse. Den årliga rapporteringen är heltäckande och uppdaterad, så ställningstagandet genomförs väl och kan strykas.

RSk 37/2017 rd — EÄ 21/2016 rd — ReUB 9/2017 rd

Beslut om ESM-finansierade stödprogram

2. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder behovet av lagändringar enligt vilka beslut om nya stödprogram som finansieras genom ESM fattas av hela riksdagen, i det fall att ESM:s nuvarande roll inte förändras och medlemsländernas ståndpunkter beaktas i dess beslutsfattande.

Motivering till avförandet: Att överföra behandlingen av ESM-ärenden från stora utskottet till plenum förutsätter en ändring av grundlagen, eftersom behandlingen av EU-ärenden och riksdagens ställningstagande i ärendena enligt 96 och 97 § i grundlagen hör till stora utskottet. Viktiga beslut om program för finansiellt stöd kommer sannolikt i vilket fall som helst att tas upp i plenum via en politisk process, antingen i form av interpellationer från oppositionen eller i form av meddelanden från regeringen. Ställningstagandet kan strykas.

Utvecklingsbehov i bostadspolitiken

RSk 26/2018 rd — EÄ 61/2016 rd — ReUB 3/2018 rd

Det åttaåriga utvecklingsprogrammet för bostadspolitiken som en redogörelse till riksdagen

1. Riksdagen förutsätter att det utarbetas ett övergripande och målinriktat utvecklingsprogram för bostadspolitiken som sträcker sig över åtta år. Programmet ska bygga på en utredning om bostadspolitikens centrala fokusområden och det ska lämnas som en redogörelse till riksdagen före utgången av 2020.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

MBT-avtalen

6. Riksdagen förutsätter att MBT-avtalen görs långsiktigare och mer bindande och att staten är redo att utvidga BMT-avtalen också till nya stadsregioner.

Regeringens årsberättelse för år 2020 och Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för år 2020

RSk 6/2022 rd — B 3/2021 rd, B 16/2021 rd — ReUB 8/2021 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen på behörigt sätt beaktar de ställningstaganden om tidigare uttalanden från riksdagen och andra omständigheter som ingår i detta betänkande och i de bifogade utlåtandena från fackutskotten.

Ställningstaganden som ska stå kvar

Följande ställningstaganden ska fortfarande gälla.

Svart ekonomi

RSk 42/2010 rd — Ö 8/2010 rd — ReUB 9/2010 rd

4. Samlad bedömning av beställaransvarslagen

Riksdagen förutsätter att regeringen gör en övergripande bedömning och översyn av beställaransvarslagen. Behovet av utveckling av lagen ska anges detaljerat utifrån praktiska erfarenheter och i enlighet med lagens syfte.

23. Möjligheten till skatteplanering med karaktär av skatteundandragande ska förhindras i lagstiftningen

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att lagar bereds så att lagstiftningen inte ger möjlighet till skatteplanering med karaktär av skatteundandragande.

24. Allokering av resurser för uppföljningen av vilket genomslag de viktigaste insatserna mot den svarta ekonomin har haft

Riksdagen förutsätter att regeringen allokerar resurser för uppföljning av vilket genomslag de viktigaste insatserna mot svart ekonomi har. Också lagstiftning som ökar risken för att svart ekonomi breder ut sig måste uppmärksammas. Behövliga åtgärder för att utveckla insatserna mot svart ekonomi och ekonomisk brottslighet måste vidtas utifrån resultatet av uppföljningen.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Utveckling av regeringens årsberättelse

RSk 26/2015 rd — B 9/2015 rd, B 15/2015 rd — ReUB 5/2015 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen fortsätter utveckla årsberättelsen med hänsyn till synpunkterna tidigare i betänkandet. Materialet i berättelsen måste vara mer läsarvänligt och informativt och det måste innehålla analyserade data om resultaten och effekterna av verksamheten och förändringar i verksamheten, särskilt de samhälleliga effekterna och hur de uppställda målen har förverkligats. Årsberättelsen bör vara en fungerande del av statsförvaltningens och regeringens planerings- och uppföljningsmekanism. Det i sin tur kräver bland annat tydligare målsättning när budgeten upprättas.

IKT-projektens produktivetsnytta

RSk 37/2014 rd — B 12/2014 rd, B 16/2014 rd — ReUB 7/2014 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen som ett led i uppföljningen av projektportföljen bedömer resultaten av, kostnaderna för och produktivetsnyttan av de viktigaste ICT-projekten och rapporterar därom till riksdagen.

Marginaliseringen av unga

RSk 12/2014 rd — Ö 3/2014 rd — ReUB 1/2014 rd

Förebyggande verksamhet måste prioriteras

1. Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med reformeringen av systemet för social- och hälsovårdstjänster flyttar tyngdpunkten från korrigerande till förebyggande arbete och ingriper i problem hos barn, unga och familjer på ett så tidigt stadium som möjligt. Med tanke på såväl de mänskliga aspekterna som hållbarheten i de offentliga finanserna är det nödvändigt med en omfördelning av de tillgängliga resurserna. Befintlig god praxis bör i samband med reformen spridas och förädlas systematiskt och nya förfaringssätt bör testas.

Hjälp till dem som löper störst risk för att marginaliseras

2. Riksdagen förutsätter att regeringen skrider till åtgärder för att i första hand de som löper störst risk för att marginaliseras och lider av psykisk ohälsa eller drogproblem ska få den hjälp de behöver.

Dataskydd och sekretess samt undanröjande av hinder för multiprofessionellt samarbete

4. Riksdagen förutsätter att regeringen skrider till åtgärder när det gäller dataskydd och tystnadsplikt i anslutning till tjänsterna för barn, unga och familjer. Beredningen bör anförtros ett enda ministerium. Ministeriet bör ges förutsättningar och befogenhet att samla och förenhetliga bestämmelserna om dataskydd och datasekretess vid myndigheterna till den del de gäller de nämnda tjänsterna. Ministeriet ska vidta behövliga lagstiftningsåtgärder för att undanröja hindren för

Betänkande ReUB 8/2022 rd

elektronisk dokumenthantering och multiprofessionellt samarbete i arbetet för att förebygga marginalisering av unga och hjälpa marginaliserade unga.

Informationsgången

5. Riksdagen förutsätter med hänvisning till punkt 4 i ställningstagandet att regeringen genom föreskrifter, anvisningar och utbildning säkerställer informationsutbytet och att enhetlig praxis för dataskydd och tystnadsplikt tillämpas i samarbetet mellan myndigheter. Lagstiftningen, det praktiska förmansarbetet och ledningsarbetet måste betona myndighetens skyldighet att ta ansvar för barnets eller den ungas problem och söka lösningar på problemen i samarbete med familjen och andra involverade. Insatserna ska alltid utgå från barnets bästa och från barnets rätt att få hjälp. I osäkra fall får rädsla för att bryta mot bestämmelserna om dataskydd och tystnadsplikt eller för följderna av detta inte utgöra ett hinder för ett ansvarsfullt agerande.

Översyn av systemet med flera finansiella källor

6. Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med översynen av social- och hälsovårdens finansieringssystem, som bygger på ett flerkanalssystem, ser till att finansieringen i fortsättningen styr ordnandet av de förebyggande och korrigerande tjänster som krävs för att motverka marginaliseringen av unga på så sätt att tjänsterna erbjuds på ett enda ställe och i form av en lättillgänglig helhet som utnyttjar multiprofessionellt samarbete.

Ett enhetligt tillvägagångssätt för att ingripa i problem

7. Riksdagen förutsätter att regeringen skrider till åtgärder och inför en förvaltningsövergripande, enhetlig praxis genom vilken man i det praktiska arbetet kan ingripa tidigt och effektivt när barn och unga har problem, sköta informationsutbytet och följa upp åtgärderna samt förhindra att problemen förvärras.

Spetsprojekt för bekämpning av svart ekonomi

RSk 14/2016 rd — B 10/2016 rd, B 15/2016 rd — ReUB 2/2016 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen i åtgärdsprogrammet tar in centrala projekt som har stor betydelse för bekämpningen av svart ekonomi och att regeringen säkerställer att det finns tillräckliga resurser för att genomföra projekten.

Finavia och statsbolagens riskhantering

RSk 4/2017 rd — EÄ 72/2016 rd — ReUB 1/2017 rd

Allmänna anvisningar om riskhanteringen i statsägda bolag

1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och utfärdar allmänna anvisningar om riskhanteringen i statsägda bolag.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Precisering av verksamhetsprinciperna för statens ägarstyrning

2. Riksdagen förutsätter att regeringen före utgången av 2017 preciserar principerna för statens ägarstyrning, särskilt i fråga om bolag som helt ägs av staten.

Erfarenheterna av det nuvarande utkomststödssystemet

RSk 36/2017 rd — B 14/2017 rd, B 9/2017 rd — ReUB 8/2017 rd

4. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder och utvärderar erfarenheterna av det nuvarande systemet där FPA ansvarar för det grundläggande utkomststödet och kommunerna för det kompletterande och förebyggande utkomststödet samt socialarbetet och att regeringen avger rapport till riksdagen före utgången av 2020.

Utvecklingsbehov i bostadspolitiken

RSk 26/2018 rd — EÄ 61/2016 rd — ReUB 3/2018 rd

Utveckling av bostadsområden

2. Riksdagen förutsätter att det som en del av det åttaåriga utvecklingsprogrammet utarbetas ett förvaltningsövergripande utvecklingsprogram för bostadsområden som stöd för en positiv utveckling i områdena och för att förebygga segregation. Programmet ska på lång sikt trygga en god nivå på tjänster och boende och stärka livskraften i bostadsområdena.

Lösning av problem i områden på tillbakagång genom närings-, region- och utbildningspolitik

3. Riksdagen förutsätter att det i samband med det åttaåriga utvecklingsprogrammet för bostadspolitiken utreds hur man genom närings-, region- och utbildningspolitiken kan förebygga problem med boendet i regioner som går back.

Bedömning av behoven av att utveckla bostadsbidragssystemet

4. Riksdagen förutsätter att behovet att utveckla systemet för bostadsbidrag utvärderas under nästa valperiod i samband med reformen av den sociala tryggheten.

Offentligt stödd bostadsproduktion

5. Riksdagen förutsätter att det produceras fler överkomliga hyresbostäder med statligt stöd i huvudstadsregionen och i de tillväxtorter där det på lång sikt finns efterfrågan på sådana bostäder. Vid byggandet av bostäder med offentligt stöd är det befogat att beakta konjunkturerna så att det offentliga byggandet kan ökas under lågkonjunkturer.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Statens bostadsfonds självständiga ställning

7. Riksdagen förutsätter att regeringen bevarar Statens bostadsfonds självständiga och oberoende status och att fondens tillgångar används för att främja boende.

Andelslagsmodell för socialt boende

9. Riksdagen förutsätter att den så kallade andelsmodellen för socialt boende främjas genom lagändringar.

Hur integrationen fungerar

RSk 35/2018 rd — EÄ 10/2017 rd — ReUB 6/2018 rd

Revidering av integrationslagen

2. Riksdagen förutsätter att regeringen omarbetar integrationslagen och övrig lagstiftning vid behov utifrån riksdagsbehandlingen av redogörelsen.

Snabbare integrationsprocess

3. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att integreringen snabbas upp betydligt på så sätt att integrationsperioden i regel varar ett år. Verksamheten ska effektiviseras jämfört med nuläget i alla faser så snart invandraren har kommit till Finland.

Överföring av det samlade ansvaret för integrationstjänsterna till kommunerna

4. Riksdagen förutsätter att regeringen för att integreringen ska fungera bättre och snabbare överför det samlade ansvaret för integrationstjänsterna till kommunerna och utreder hur tjänsterna kan tillhandahållas i tillräcklig omfattning också på andra håll än i tillväxtcentra.

Tjänster som stöder sysselsättningen av invandrare

5. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att de servicesystem och servicestrukturer som stöder sysselsättningen av invandrare börjar fungera bättre så att de också svarar mot behoven hos företag som erbjuder sysselsättning.

Snabbare handläggning av ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare

6. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att handläggningen av ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare snabbas upp. Handläggningen får ta högst två månader.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Språkstudier inom integrationsutbildningen

7. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att omorganisera språkstudierna inom integrationsutbildningen på så sätt att undervisningskvaliteten garanteras och inlärningsresultaten förbättras så att de uppfyller målen för inläringen och kraven på språkkunskaper i arbetslivet.

Språkutbildningens förpliktande karaktär

8. Riksdagen förutsätter att regeringen gör språkutbildningen mer förpliktande i integrationsplanen för invandrare som fått uppehållstillstånd på så sätt att utbildningen inbegriper ett språkprov.

Studierna inom mottagningstjänster

9. Riksdagen förutsätter att regeringen gör studierna inom mottagningstjänsterna för asylsökande mer förpliktande. Det ska förutsättas att den asylsökande ska ha kännedom om hur samhället fungerar och vilka regler och värderingar som finns. För att säkerställa detta ska det ordnas ett prov.

Främjande av sysselsättningen av kvinnor med invandrarbakgrund

10. Riksdagen förutsätter att regeringen med det snaraste vidtar åtgärder för att främja sysselsättningen av kvinnor med invandrarbakgrund. Kvinnorna ska bli en särskild målgrupp för integreringstjänster.

Större involvering av organisationerna och det fria bildningsarbetet i integrationen

11. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att tredje sektorn, det vill säga organisationerna och det fria bildningsarbetet, tar över en större andel av integreringen och att regeringen vidtar åtgärder för att omdefiniera arbetsfördelningen mellan myndigheterna och tredje sektorn.

Eliminering av matchningsproblemen på arbetsmarknaden

RSk 47/2018 rd — B 11/2018 rd, B 17/2018 rd — ReUB 11/2018 rd

2. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att eliminera matchningsproblemet med arbetskraften, som försvagar den ekonomiska tillväxten.

Effektivisering av riskhanteringen

RSk 43/2018 rd — B 19/2018 rd — ReUB 10/2018 rd

Riksdagen förutsätter att regeringen omedelbart vidtar åtgärder för att förbättra statens riskhantering och före utgången av 2020 fastställer harmoniserade och fungerande riskhanteringsförfaranden på statsrådsnivå, förvaltningsområdesnivå och ämbetsverksnivå samt fastställer de ansvariga ministerierna och övriga ansvarsförhållanden.

Betänkande ReUB 8/2022 rd

Regeringens årsberättelse 2018

RSk 25/2019 rd — B 3/2019 rd, B 13/2019 rd — ReUB 5/2019 rd

Informationsutbyte mellan myndigheterna för bekämpning av svart ekonomi

1. Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med regeringens årsberättelse rapporterar om vilka åtgärder den har vidtagit för att utveckla informationsutbytet mellan myndigheterna i bekämpningen av svart ekonomi.

Ansvarsfördelningen inom byggandet och byggnadsanvändningen

2. Riksdagen förutsätter att kvaliteten på byggandet och användningen av byggnader förbättras klart och att tillsynen och ansvarsfördelningen görs tydligare.

Stöd till dem som hamnat i en s.k. mögelfälla

3. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder vilken typ av hjälp och stöd de som hamnat i en så kallad mögelfälla behöver.

Sunda lokaler 2028

4. Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med regeringens årsberättelse rapporterar om de konkreta resultaten av projektet Sunda lokaler 2028 och utvärderar projektets effekter.

Utrikesministeriets dataskyddsarrangemang

5. Riksdagen förutsätter att regeringen går vidare med åtgärderna för att förbättra datasäkerhetsarrangemangen inom utrikesförvaltningen och rapporterar om dem i regeringens årsberättelse.

Statens revisionsverks ekonomiförvaltning

RSk 22/2021 rd — EÄ 4/2021 rd — ReUB 2/2021 rd

1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och utreder hur genomförandet av principen med chefens chef kan främjas inom hela statsförvaltningen. Riksdagen anser det vara viktigt att utreda ett förfarande genom vilket iakttagelser som gjorts av den interna revisionen och även Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning och som gäller missförhållanden i fråga om den högsta ledningen för statens ämbetsverk eller inrättningar kan anmälas till en instans som är oberoende av ämbetsverkets eller inrättningens operativa ledning. Också den externa revisorns tillgång till information bör ombesörjas i detta sammanhang.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förtydliga och förenhetliga anvisningarna om statsförvaltningens resor. Det ska också ses till att handledningen och rådgivningen är tillräcklig och att efterlevnaden av anvisningarna övervakas. Som enskild fråga bör det utredas hur man bör ge anvisningar om användningen av de stamkundsförmåner som tjänas in vid tjäns-

Betänkande ReUB 8/2022 rd

teresor så att praxis är enhetlig, tydlig och möjlig att efterfölja. Regeringen bör dessutom göra en helhetsbedömning av huruvida en rekommendation till en tjänsteman om att ingå ett personligt stamkundsavtal med flygbolaget medför tillräckliga ekonomiska eller andra väsentliga fördelar för statens tjänsteresor, för att det även i fortsättningen ska vara motiverat att behålla det trots kända problem.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelserna B 2/2022 rd och B 20/2022 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter att regeringen på behörigt sätt beaktar de ställningstaganden om tidigare uttalanden från riksdagen och andra omständigheter som ingår i detta betänkande och i de bifogade utlåtandena från fackutskotten.

Helsingfors 9.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Outi Alanko-Kahiluoto gröna
vice ordförande Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Veijo Niemi saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Sebastian Tynkkynen saf
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Heidi Silvennoinen
specialsakkunnig Anne Kalliomäki.